

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Орехова В.В.

Полтавський інститут бізнесу МНТУ

Гендерна політика відіграє важливу роль у дотриманні соціальної гармонії в суспільстві, забезпеченні соціальної безпеки держави, а також засвідчує рівень її цивілізованості. Негативне ставлення до гендерних питань призводить до розбалансованості соціальних відносин, внутрішніх негативних процесів в окремих соціальних групах населення чи суспільства в цілому. Гендерна нерівність є одним із проявів соціально-економічної диференціації населення, що зумовлює різні можливості самореалізації жінок і чоловіків у суспільстві.

Останнє десятиліття в Україні відбувалися драматичні економічні, політичні і соціальні зміни. Неоліберальні ринкові реформи, запровадженні міжнародними фінансовими інститутами, принесли приватизацію, лібералізацію та макроекономічну дисципліну. Ці зміни мали великий вплив на розподіл власності, соціальних послуг, фінансів і змінили баланс влади. Гендер є одним із найважливішим аспектів цих змін, оскільки розподіл власності під час приватизації відбувся на користь чоловіків. В той же час жінки як такі, що турбуються про членів своєї родини, зазнали негативних наслідків зовнішньої (зовнішні борги) та внутрішньої (підвищення цін) лібералізації, а також постійний тиск на національний бюджет, який мав результатом скорочення соціальних витрат (включаючи охорону здоров'я, освіту, допомогу сім'ям з дітьми). Великою мірою це проявляється статусом жінок в економічній та владній структурі до 1989 року а також тим, що стратегії перехідного періоду не брали до уваги гендерний вимір. Отже, процес входження України до глобальної економіки супроводжувався серйозними відхилення від стійкого соціального розвитку – соціальної справедливості, гендерної рівності та людських прав.

За останні роки в Україні маємо помітні перетворення у сфері регулювання гендерних відносин. Позитивні зрушення відбулися після парламентських слухань у Верховній Раді України „Становище жінок в Україні: реалії та перспективи”, що пройшли в червні 2004 року. На них було піднято чимало гострих питань, які нині найбільше турбують українське жіноцтво. У 2005 році Верховною Радою України був прийнятий Закон України „Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». У 2006 р. було проведено парламентські слухання на теми „Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства” та „Рівні права та можливості в Україні: реалії та перспективи”. У грудні 2006 року Кабінет Міністрів України затвердив Держану програму з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року.

Основним їх завдання є здійснення дієвих заходів щодо впровадження гендерної рівності в регіонах, активізації роботи громадських об'єднань, участі в державотворенні та надання практичної підтримки гендерним ініціативам. Обласними державними адміністраціями прийняті і реалізуються відповідні регіональні програми, створюються консультативно-дорадчі органи та експертні робочі групи з гендерних питань за участю науковців і громадських організацій.

З метою актуалізації тематики гендерної рівності для широких верств населення Постановою Кабінету Міністрів 2007 рік в Україні проголошено Роком гендерної рівності. Це був крок на підтримку ініціативи Європейського Союзу щодо проголошення у Європі 2007 року „Роком рівних можливостей для всіх”.

Таким чином, протягом останніх років наша держава офіційно задекларувала курс на забезпечення гендерної рівності в українському суспільстві. Однак, проблеми гендерної рівності ще не охоплюють всього спектра питань, що формують цей процес, а тому вони потребують подальшого доопрацювання та законодавчого забезпечення. І як часто буває, офіційний рівень та реальна ситуація не співпадають. Адже перш ніж розв'язати проблему, варто її ретельно вивчити. Натомість в Україні провадиться дуже мало фахових соціологічних досліджень

питань гендерної рівності. Станом гендерних відносин у нашій країні цікавлять- ся переважно міжнародні організації та їх представництва в Україні.

Так, питання гендерної рівності в Україні висвітлено у міжнародних звітах і показниках. Відповідно до Звіту з глобального гендерного розриву 2007 року, наданого Світовим економічним форумом, Україна посідає 57 місце (серед 128 країн світу) у вимірі величини гендерного розриву у чотирьох важливих сферах нерівності між чоловіками та жінками: економічна участь, рівень освіти, політичне представництво, сфера здоров'я. Варто зазначити, що у даному Звіті Україна стоїть позаду низки пострадянських сусідів, як – від Латвії, яка посідає 13 місце, Литви (14 місце), Молдови (21 місце), Білорусі (23 місце), Казахстану (32 місце), Узбекистану (41 місце), Росії (45 місце).

По-друге, у Звіті з людського розвитку ПРООН 2007 р. Україна серед 177 країн посідає 76 місце за рівнем розвитку загалом (індекс людського розвитку) і 75 місце у вимірі гендерної участі із значенням 0,462.

Ці два Звіти найбільшою мірою оцінюють економічну і політичну складову суспільного життя та рівну з чоловіками участь жінок у ній. Україна перебуває у значно гіршому становищі порівняно з іншими демократичними країнами світу, якщо брати до уваги ці дві складові.

Це свідчить, що нині в Україні відсутня цілеспрямована гендерна політика на забезпечення рівності прав та можливостей для жінок і чоловіків. Попри існування потужної законодавчої бази, а гарантує рівноправ'я між статтями, жінки ще потерпають від дискримінації на ринку праці, у сфері прийняття рішень, та в соціальних відносинах. За результатами парламентських виборів 2006 року, серед депутатів – 8 відсотків жінок. Але, як відомо, проект Закону „Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків” включав положення щодо представництва будь-якої статі не менше 30 і не більше 70 відсотків від загальної кількості кандидатів у народні депутати. Згадане положення викликало найгостріші дебати, і в результаті не було прийнято Верховною Радою. Цей факт свідчить, що насправді суб'єкти сучасного політичного процесу не готові до реалізації принципу гендерної рівності в процесі прийняття рішень.

Проаналізуємо гендерні відносини на ринку праці. Він в Україні є гендерно сегрегованим: та його частина, де домінують жінки, має нижчий статус та відповідно нижчу оплату праці. Жінки та чоловіки нерівномірним чином розподілені за галузями та сферами діяльності(що позначають – горизонтальну сегрегацію). Гендерний розподіл зайнятості за різними професіями є об'єктивно зумовленим явищем, оскільки жінки та чоловіки мають різні фізичні можливості та біологічні особливості, пов'язані з репродуктивною функцією жінок, що не дозволяє їм працювати на певних роботах. Також для України характерні бар'єри при просуванні жінок по службі (так звана вертикальна сегрегація ринку праці), дискримінація на ринку праці при прийнятті на роботу, дискримінація на ринку праці загалом.

Однією з найбільш актуальних проблем залишається різниця в оплаті праці між чоловіками та жінками. Відповідних до даних з різних джерел, в Україні чоловіки в середньому заробляють на 30-40% більше, ніж жінки. Питання значної різниці в оплаті праці спонукає аналізувати протиріччя у сфері гендерних відносин щодо жінок: освічені жінки працюють на мало оплачуваних роботах. І як інформує Програма рівних можливостей ПРООН, жінки в Україні контролюють лише 5-10% економічних ресурсів.

Проте не позаздриш чоловікам: ідуть на пенсію на п'ять років пізніше за жінок, хоча тривалість їхнього життя на 12 років коротша. Фахівці констатують зростання чоловічого безробіття. А такі соціальні явища як алкоголізм, наркоманія чи суїциди, вражають насамперед чоловіче середовище.

З метою формування гендерної політики в Україні були визначені такі стратегічні завдання: перше – досягнення гендерного паритету в представницьких органах влади та на найвищих посадах законодавчої і виконавчої влади задля забезпеченню в цих структурах гендерного співвідношення на рівні, не меншому 30 до 70 відсотків представників тієї чи іншої статі; друге - скорочення розриву в доходах жінок і чоловіків.

Для регулярного моніторингу виконання поставлених завдань було запроновано низку конкретних індикаторів гендерної рівності (табл. 1), прогрес у до-

сягненні яких деталізовано за періодами до 2015 року. Кількісні значення запропонованих показників були обґрунтовані, виходячи з реалій українського суспільства та експертних оцінок.

Таблиця

**Деталізовані значення індикаторів, що характеризують досягнення
гендерної рівності в Україні
(в рамках цілей розвитку тисячоліття)**

Індикатори досягнення	1990	2001	2004	2007	2011	2015
<i>Завдання 1. Досягнення гендерного паритету в представницьких органах влади та на найвищих щаблях виконавчої влади шляхом забезпечення в цих структурах</i>						
1.1. Гендерного співвідношення серед депутатів Верховної Ради України (чис. жін./чис. чол.)	3/97	8/92	5/95	13/87	20/80	30/70
1.2. Гендерного співвідношення серед депутатів місцевих органів влади (чис. жін./чис. чол.)	38/62	42/58	42/58	43/57	44/56	45/55
1.3. Гендерного співвідношення серед депутатів обласних органів влади (чис. жін./чис. чол.)	9/91	11/89	15/85	19/81	20/80	30/70
1.4. Гендерного співвідношення серед депутатів районних органів влади (чис. жін./чис. чол.)	18/82	21/79	24/76	27/73	28/72	30/70
1.5. Гендерного співвідношення серед депутатів міських (обласного значення) органів влади (чис. жін./чис. чол.)	21/79	22/78	25/75	28/72	29/71	30/70
1.6. Гендерного співвідношення серед депутатів селищних органів влади (чис. жін./чис. чол.)	42/58	47/53	47/53	48/52	48/52	50/50
1.7. Гендерного співвідношення серед депутатів сільських органів влади (чис. жін./чис. чол.)	42/58	47/53	48/52	49/51	50/50	50/50
1.8. Гендерного співвідношення у складі членів Кабінету Міністрів України (чис. жін./чис. чол.)		0/100	10/90	15/85	20/80	30/70
1.9. Гендерного співвідношення серед найвищих державних службовців (1—2 посадових категорій) (чис. жін./чис. чол.)		15/85	17/83	20/80	25/75	30/70
<i>Завдання 2. Скорочення розриву у доходах жінок і чоловіків</i>						
2.1. Співвідношення (відсоток) середнього рівня заробітної плати жінок і чоловіків, %	73	71	73	76	85	86

Для того, щоб реальна гендерна рівність у суспільстві, у трудовій сфері, у родині стала нормою життя, замало лише її декларувати і формально законодавчо проголошувати. Необхідно створити систему контролю і моніторингу виконання відповідних нормативних актів, спрямовану на рівність у реалізації потенційних можливостей та захисті інтересів як чоловіків, так і жінок.

Це лише декілька фактів, які свідчать, що ситуація із забезпеченням гендерної рівності в Україні ще дуже далека від європейської.

У зв'язку з цим можемо зробити висновок, що гендерна політика є умовою забезпечення соціальної безпеки на сучасному етапі становлення України як соціально орієнтованої ринкової держави.

Література:

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 6 червня 2005 р. // Орієнтир. – 2005. - №38, 19 жовтня.

2. Гендерна інтеграція // Відкритий Світ. – 2002. - № 4. – С. 12-14

3. Рівність зарди демократії : Інформаційний бюлетень з актуальних питань гендерних перетворень в Україні. Програма розвитку ООН в Україні. К.: 2006. - 118 с.

4.Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5-7 грудня 2002 року). – К., 2002.- 222с.

УДК: 347.156: 006.03

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ СТАНДАРТІВ ДСТУ ISO В ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ

Палій М.В.

Полтавська державна аграрна академія

Особливістю впровадження стандартів ДСТУ ISO 9000 є те, що суб'єктами нововведення в цьому випадку мають стати всі без винятку співробітники підприємства від вищого керівництва до працівників, незалежно від виконува-